

MUHOKSEN KUNNAN KOTOUTTAMISOHJELMA 2022–2026

Käsittely: khall 14.3.2022

kvalt 28.3.2022

JOHDANTO

Muhoksen kunnan johtoryhmä on käsitellyt ohjelmaa kokouksessaan 7.3.2022. Kunnanhallitus on käsitellyt ohjelman kokouksessaan 14.3.2022 § xx, jonka jälkeen se on viety kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi 28.3.2022 § xx. Kunnan kotouttamisohjelma päivitetään neljän vuoden välein valtuustokausittain. *Kotouttamisohjelmassa vuosille 2022-2026 on huomioitu erityisesti Euroopan unionin laajuinen väliaikaisen suojelun direktiivi ja sen toimeenpano Suomessa. Katso liite 1 (STM:n kuntainfo 1/2022 11.3.2022) ja liite 2 (Kuntaliiton muistio 11.3.2022).*

KOTOUTTAMISTYÖN LÄHTÖKOHDAT MUHOKSELLA

Laki kotouttamisen edistämisestä

Laki kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) tuli kokonaisuudessaan voimaan 1.9.2011. Lain piirissä ovat kaikki Suomeen muuttaneet ulkomaalaiset. Lain 32 §:n mukaan kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava kotoutumisen edistämiseksi ja monialaisen yhteistyön vahvistamiseksi kotouttamisohjelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja jota tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Ohjelma tulee ottaa huomioon kuntalain mukaista talousarviota ja -suunnitelmaa laadittaessa.

Kotouttamista edistävän lain tavoitteita ovat:

- huomioida kaikki eri syistä Suomeen muuttavat henkilöt
- edistää kotoutumisen kaksisuuntaisuutta
- edistää maahanmuuttajien ja kantaväestön vuorovaikutusta
- parantaa alkuvaiheen ohjausta ja neuvontaa
- ehkäistä haavoittuviin ryhmiin kuuluvien syrjäytymistä
- lisätä maahanmuuttajien osallisuutta vahvistaa pakolaisten hallittua kuntiin sijoittamista.

Kunnalla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta ja seurannasta paikallistasolla. Kunnan henkilöstön osaamista kotouttamisasioissa on myös kehitettävä.

Lain 30 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että

1. kunnan palvelut soveltuvat myös maahanmuuttajille ja
2. tässä laissa maahanmuuttajille tarkoitetut toimenpiteet järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisina, kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Muhoksen kuntastrategia 2022-2025

Valtuuston hyväksymän Muhoksen kuntastrategian päämäärät vuoteen 2025 ovat: Elinvoimainen ja erottuva, Yhteisöllinen ja osallistava sekä Arvostava ja mahdollistava. Yhteisöllinen ja osallistava Muhos tavoittelee mm. seuraavia päämääriä:

Muhoksen kunta käy aktiivista kuntalaiskeskustelua palveluidensa laadun varmistamiseksi ja elinympäristön kehittämiseksi.

Kunnan tarjoamat palvelut ovat laadukkaita ja vaikuttavia ja palveluresurssi on mitoitettu palvelutarpeen mukaisesti. Yhteistyö yritysten, järjestöjen ja julkisten toimijoiden kanssa on sujuvaa ja turvaa omalta osaltaan kunnan palveluresurssien riittävyyden.

Muhos harjoittaa osallistavaa budjetointia ja lisää kuntalaisten tietoisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia. Kuntalaisten hyvinvointi, sosiaaliset vaikutukset ja kulttuuriarvot otetaan huomioon kaikessa päätöksenteossa.

Kaikki asukasryhmät tuntevat Muhoksen omakseen.

Ukrainalaisten maahantuloon varautuminen, akuuttitilanne 03/2022

Muhoksen kunta varautuu muiden kuntien tavoin Venäjän Ukrainan hyökkäyksen vaikutuksiin. Keväällä 2022 Suomeen on sodan alkuvaiheessa saapunut erityisesti vapaaehtoisjärjestöjen ja kansalaisten avustamana maahantulijoita. Tätä varten on perustettu mm. kansallinen koordinaatioryhmä sekä Euroopan unionin maat ovat hyväksyneet Tilapäisen suojelun direktiivin. Kuntaliitto edustuu kuntia koordinaatioryhmässä ja ohjeistaa kuntia maahanmuuton varautumisessa ja järjestelyissä vastuullisten viranomaisten ohella.

Passilla maahantulijat (3 kk). Ukrainasta voi tulla EU-alueelle viisumivapaasti biometrisellä passilla. Henkilöllä on oikeus oleskella maassa matkailu, lomailu tms. tyypisessä tarkoituksessa. Henkilöllä ei ole oikeutta julkisiin palveluihin pois lukien kiireelliset sosiaali- tai terveyshuollonpalvelut. Maahanmuuttoviraston (Migri) verkkosivuilla on ohjeet Ukrainasta Suomeen saapuville. Ohjeissa on kuvattu tiiviisti, mitä mahdollisuuksia Suomessa oleskeluun on (<https://migri.fi/-/toimintaohjeita-jossaavut-ukrainasta-suomeen>). Ukrainasta paenneet eivät ole juurikaan hakeneet vielä turvapaikkoja tai muita oleskelulupia. Tämä lienee luonnollinen syy. Moni on joutunut pakenemaan kotimaastaan ja ajattelee ehkä palata takaisin heti, jos se on mahdollista. Tulevaisuudensuunnitelmat riippuvat siitä, miten sota Ukrainassa jatkuu ja päättyy.

Laki ei estä kuntaa järjestämästä palveluita harkinnanvaraisesti, mutta tällöin kunta ei voi hakea korvauksia ao. palveluiden järjestämisestä. Lisäksi on huolehdittava yhdenvertaisuuden toteutumisesta kaikissa vastaavassa asemassa oleville. Esimerkiksi lääkereseptien uusimista tai neuvolapalveluita tiedetään jo kysytyin. Lähtökohtaisesti jos henkilö ei ole turvapaikanhakija, on majoitus järjestettävä itse.

Tilapäisen suojelun direktiivin käyttöönotto selkeyttää tilannetta järjestettävien palveluiden osalta. Tilapäisen suojelun direktiivi on käsitelty EU:ssa. Euroopan komissio on ilmoittanut, että se aikoo ehdottaa tilapäisen suojelun direktiivin aktivoimista seuraavassa EU:n neuvoston kokouksessa (oikeus- ja sisäasiat) torstaina 3.3.2022. Direktiivillä edistetään myös tilapäistä suojelua saavien henkilöiden vastaanottamisesta EUmaille aiheutuvien vastuiden tasapuolista jakautumista. Direktiivin aktivoinnista päätettäessä jäsenmaat sitoutuvat vastaanottamaan suojelua saavia henkilöitä joko yleisesti tai lukumääräisesti. Direktiivi edellyttää, että jäsenvaltioiden on otettava yhteisvastuun periaatteen mukaisesti vastaan henkilöt, joille voidaan antaa tilapäistä suojelua. Siinä säädetään myös menettelystä henkilöiden siirtämiseksi tarvittaessa jäsenmaasta toiseen. Tällä hetkellä (03/2022) tulkinta on, että tilapäisen suojelun

status vaikuttaa oikeuteen saada julkisia palveluita siten, että oikeudet rinnastuvat pääosin turvapaikanhakijoihin.

Kuntiin on tullut ilmoituksia saapuneista ukrainalaisista ja jotkut kunnat ovat myös pyytäneet tulijoita ilmoittautumaan. Tällä hetkellä (3/2022) maahan tulleista ukrainalaisista ei pidetä rekisteriä, koska he eivät ole turvapaikanhakijoita. Oletettavammin tilanne tulee jatkossa muuttumaan. Maahanmuuttovirasto on ottanut 3.3.2022 käyttöön ilmoituslomakkeen, johon pyydetään kuljetuksia järjestäviltä ennakkotiedot Ukrainasta saapuvista kuljetuksista.

Kotouttamistyö on osa kunnan peruspalveluja. Muhoksen kunta lähtee omassa kehittämistyössään normaaliuden periaatteesta, mikä tarkoittaa, että kunnan peruspalveluja kehitetään niin, että ne vastaavat myös maahanmuuttajien tarpeisiin. Palvelujen on siis tunnistettava maahanmuuttajat asiakkaina. Näitä peruspalveluja ovat mm. asumis-, koulutus- sekä sosiaali- ja terveyspalvelut.

Maahanmuuttotyön jäsentämiseksi ja koordinoimiseksi sekä paikallisten toimijoiden yhteistyön lisäämiseksi Muhokselle on perustettu moniammatillinen maahanmuuttotyön verkosto, joka on kunnan johtoryhmä. Verkoston puheenjohtajana toimii kunnanjohtaja. Verkostoa laajennetaan tarpeen mukaan muista viranomais- ja yhteistyötahoista. Muhoksen kunnan maahanmuuttaja-asioiden yhdyshenkilö on sosiaali- ja terveysjohtaja ja vuodesta 2023 alkaen työsuojelupäällikkö.

Muhoksella asuvat ulkomaalaiset

Ulkomailta Suomeen suuntautuva muutto on viime vuosina lisääntynyt ja monipuolistunut. Maahanmuutto perustuu pääasiassa humanitaarisiin syihin, mutta nykyisin muutetaan myös perhesiteiden, työn tai opiskelun vuoksi. Maahanmuuttajat ovat hyvin heterogeeninen ryhmä, joiden kotoutumiseen liittyvät valmiudet ja palvelutarpeet poikkeavat toisistaan hyvin voimakkaasti. Maahanmuuton kasvu ja palvelutarpeiden eriytyminen asettaa kehittämistarpeita kunnan palveluille. Vuosittain Muhokselle saapuu maahanmuuttajia, jotka ovat saaneet oleskeluluvan työn, avioliiton tai jonkun muun syyn, esim. suomalaisten sukujuurien perusteella. Tilastokeskuksen mukaan vuonna 2020 Muhoksella oli ulkomaalaistaustaisia henkilöitä 131, joista suurin osa oli kotoisin Euroopasta tai Aasiasta. Henkilöiden määrä oli noin 1,5 % väestöstä.

Turvapaikanhakija. Ukrainasta Suomeen tulleet voivat hakea turvapaikkaa. Turvapaikanhakijat ohjataan vastaanottokeskuksiin, jossa he odottavat turvapaikkapäätöstä. Vastaanottokeskus järjestää turvapaikanhakijoille lain mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon palvelut. Kunta on velvollinen huolehtimaan kunnassa olevien lasten perusopetus- ja varhaiskasvatuspalveluista kuten edellä on kerrottu.

Työntekijän oleskelulupa. Ulkomaalainen henkilö voi hakea työlupaa Suomeen. Tavallisesti henkilö on hakenut luvan ennen Suomeen tuloaan, mikä ei nyt ole ollut mahdollista. Oleskelulupa työntöon perusteella tarkoittaa säännöllisiä tuloja. Tällöin henkilöt saavat kotikunnan ja ovat oikeutettuja normaaleihin palveluihin oleskelulupansa aikana.

ALKUVAIHEEN OHJAUS JA NEUVONTA

Ohjauksen ja neuvonnan tarve on suuri erityisesti maahantulon alkuvaiheessa riippumatta maahantulon perusteesta. Kotoutumisen edistämiseksi annettun lain mukaisesti kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston sekä muiden viranomaisten on annettava maahanmuuttajalle asianmukaista ohjausta ja neuvontaa kotoutumista edistävästä toimenpiteistä ja palveluista sekä työelämästä. Lisäksi vastikään maahan muuttanut tarvitsee usein ohjausta ja neuvontaa arkeen liittyvissä kysymyksissä sekä palveluiden käytössä. Kotoutuminen käynnistyy nopeasti mikäli alkuvaiheen ohjaus- ja neuvontapalveluita on saatavilla ja ne vastaavat erilaisista kulttuureista ja kieliryhmistä tulevien maahanmuuttajien tarpeisiin. Kotoutumisen edistämiseksi säädetyssä laissa kotoutumisen alkuvaiheen toimenpiteet koostuvat yksilöllisistä toimenpiteistä kuten ohjaus ja neuvonta, alkuhaastattelu, alkukartoitus, kotoutumissuunnitelma sekä työvoimapoliittinen tai omaehtoinen kotoutumiskoulutus.

Maahanmuuttaja saa perustietopaketin suomalaisesta yhteiskunnasta, kun hän asioi rekisteriviranomaisen (Suomen lähetystöt ulkomailla, maahanmuuttovirasto, maistraatti, paikallispoliisi) luona ensimmäistä kertaa. Annettavaa esitettä on painettu suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja venäjäksi. Esite Perustietoa Suomesta löytyy verkkosivuilta osoitteesta www.lifeinfinland.fi. Kielivalikoimassa on 11 eri kielellä. Lisäksi maahanmuuttajille kohdistettua tietoa on saatavilla osoitteessa www.infopankki.fi.

Muhoksen kunnan yhteispalvelupiste palvelee kaikkia kuntalaisia. Asiakaspalvelu antaa yleisneuvontaa palveluista suomeksi paitsi kunnan palveluista niin myös muiden viranomaisten palveluista. Muhoksen kuntaan muuttaville on jaettavissa kuntaa ja palveluja koskeva tietopaketti suomen kielellä.

Maahanmuuttajalle, joka muuttaa Muhokselle ja jolla on aikomusta asua täällä pitempään, tehdään alkukartoitus ja – ohjaus. Muhoksella maahanmuuttaja saa ohjausta, neuvontaa ja tietoa hakeuduttuaan asiakkaaksi TE-toimistoon tai aikuissosiaalityöhön. Työ- ja elinkeinotoimisto käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajille, jotka ovat työttömiä ja rekisteröityneet työnhakijoiksi. Kunta käynnistää alkukartoituksen maahanmuuttajille, joka saa muuten kuin tilapäistä toimeentulotukea. Kartoituksen tavoitteena on tunnistaa maahanmuuttajan osaaminen, aikaisempi koulutus ja kokemus, kielitaito, muut taidot sekä kiinnostusalueet. Lisäksi pyritään selvittämään maahanmuuttajan vahvuudet ja heikkoudet sekä kunnan tarjoamat työllistymis-, harrastus-, opiskelu- ja/tai yrittäjyysmahdollisuudet. Alkukartoituksen perusteella maahanmuuttajalle laaditaan kotouttamissuunnitelma ja ohjataan tarvittaessa saamaan muita palveluita.

ASUMINEN

Maahanmuuttaja voi hankkia asunnon yksityiseltä tai kunnan kautta. Muhoksen kunnan asuntoasioita hoitaa tekninen toimiala. Muhoksen kunnalla on omia vuokra-asuntoja 33 kappaletta, lisäksi Muhoksella on myös yksityisiä vuokra-asuntoja runsaasti tarjolla. Muhoksen kunnan asuntoja hallinnoi Isännöitsijä ja asuntoja haetaan yleisellä asuntohakemuskaavakkeella. Lomakkeita on saatavissa kunnanvirastolta. Kunnan välittämien asuntojen saamiseen ja valintaan vaikuttavat sekä hakijoiden toivomukset, heidän reaalinen maksukykyensä, sosiaaliset perusteet sekä asuntojen saatavuus.

HYVINVOINTIPALVELUT

Kunta on velvollinen järjestämään alueellaan asuville oppivelvollisuusikäisille maahanmuuttajille perusopetusta sekä oppivelvollisuuden alkamista edeltävänä vuonna esiopetusta. Oppivelvollisuusikäisiä

nuoremmille on tarjottava varhaiskasvatusta. Kunnat voivat myös järjestää perusopetukseen valmistavaa opetusta.

Kunnan tulisi järjestää esiopetusta, perusopetusta tai perusopetukseen valmistavaa opetusta oppilaille niin pian kuin mahdollista sen jälkeen, kun on selvinnyt, että lapsi asuu kunnan alueella odottaen päätöstä kansainvälisestä suojelusta tai muuten oleskelee kunnan alueella. Kunta päättää, milloin opetus alkaa.

Varhaiskasvatustilain 6 §:n mukaisesti kunnan on huolehdittava varhaiskasvatuksen järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevälle lapselle kuin kunnan asukkaalle. Kiireellisissä tapauksissa tai olosuhteiden muutoin niin vaatiessa kunnan on huolehdittava varhaiskasvatuksen järjestämisestä muullekin kunnassa oleskelevälle lapselle kuin kunnan asukkaalle.

Tilapäinen oleskelu (3 kk) matkailun, vierailun tms. syyn vuoksi ei lähtökohtaisesti oikeuta perusopetus- ja varhaiskasvatuspalveluiden saamiseen. Tilanne kuitenkin muuttuu, jos henkilö (perhe) hakee turvapaikkaa, jolloin palvelut tulee järjestää perus- ja esiopetuksen osalta sekä tilanteesta riippuen myös varhaiskasvatuksen osalta. Oletettavimmin myös tilapäisen suojelun perusteella maassa oleskeleville on järjestettävä perusopetus- ja varhaiskasvatuspalvelut. Tilanne tulee selkiytymään tilapäisen suojelun direktiivin käyttöönoton myötä. Kuntien on syytä seurata tilannetta ja varautua tilanteen muuttumiseen ainakin perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen osalta.

Varhaiskasvatus ja esiopetus

Maahanmuuttajataustaisilla perheillä on varhaiskasvatustilain mukainen oikeus kunnalliseen varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen. Muhoksen kunnassa maahanmuuttajalasten varhaiskasvatus järjestetään yleisten varhaiskasvatuspalveluiden yhteydessä. varhaiskasvatuspaikan järjestämisessä noudatetaan samoja perusteita kuin muillakin varhaiskasvatusta tarvitsevilla lapsilla. Varhaiskasvatus on maahanmuuttajalasten kotoutumisen kannalta tärkeä kielen oppimisen, suomalaisuuteen ja suomalaiseen tutustumisen edistäjä. Varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen järjestämisessä pyritään ottamaan huomioon lapsen ikä ja yksilölliset tarpeet sekä kieli- ja kulttuuritausta.

Kaikille varhaiskasvatuksessa oleville lapsille laaditaan yksilöllinen varhaiskasvatussuunnitelma, joka toimii myös kotouttamuissuunnitelmana. Suunnitelman laatimiseen osallistuu huoltaja, varhaiskasvatuksen kasvatushenkilöstön edustaja ja tarvittaessa muita lapsen kasvatuksessa mukana olevia tahoja. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan lapsen ja hänen perheensä kulttuuritausta ja tarvittaessa käytetään tulkkia.

Muhoksen kunnan esiopetus järjestetään sekä perusopetuksen että varhaiskasvatuksen yhteydessä. Esioppilaalla on mahdollisuus osallistua myös perusopetuksen valmistavaan opetukseen. Esiopetuksen järjestämisestä noudatetaan kunnan esiopetussuunnitelmaa sekä valmistavan opetuksen opetussuunnitelmaa.

Vastuuhenkilönä on varhaiskasvatusjohtaja.

Valmistava opetus

Perusopetukseen valmistava opetus on tarkoitettu kaikille niille esi- ja perusopetusikäisille maahanmuuttajataustaisille lapsille ja nuorille, joilla ei ole vielä tarvittavia kielellisiä valmiuksia esi- tai perusopetuksessa opiskeluun. Keskeistä opetuksessa on oppilaan kielitaidon kehittäminen sekä valmiuksien antaminen esi- tai perusopetusta varten. Opetukseen voivat osallistua sekä vasta maahan muuttaneet että Suomessa syntyneet maahanmuuttajataustaiset lapset ja nuoret. Opetukseen osallistuminen ei edellytä oleskelulupaa.

Valmistavaa opetusta varten ei ole määritelty valtakunnallista tuntijakoa eikä oppimäärää, joten oppilaalle laaditaan oma opinto-ohjelma. Opinto-ohjelmassa määritellään oppilaan oppimisen tavoitteet, opiskeltavat

oppiaineet, tuntimäärät ja sisällöt, oppilaan integroiminen ikätasoa vastaaviin esi- tai perusopetuksen opetusryhmiin sekä ohjauksen järjestäminen ja oppilaan mahdollisesti tarvitsemat tukitoimet.

Valmistavan opetuksen laajuus vastaa yhden lukuvuoden oppimäärää. Opetusta annetaan 6–10-vuotiaille 900 tuntia ja tätä vanhemmille oppilaille vähintään 1000 tuntia. Oppilas voi siirtyä esi- tai perusopetukseen jo ennen valmistavan opetuksen tuntimäärien täyttymistä, mikäli hänellä arvioidaan olevan siihen riittävät valmiudet.

Ryhmämuotoisen valmistavan opetuksen ryhmäkoon määrittelee opetuksen järjestäjä. Opetushallitus suosittelee, että valmistavan opetuksen ryhmäkoko ei ylitä 8–10 oppilasta. Useissa kunnissa on saatu hyviä kokemuksia esimerkiksi inklusiivisesta valmistavasta esi- ja alkuopetuksesta: valmistava opetus voidaan järjestää inklusiivisesti perusopetuksen ryhmässä, mikäli se katsotaan oppilaan kielitaidon kehityksen kannalta tarkoituksenmukaiseksi. Opetusta on mahdollista järjestää myös yhdelle oppilaalle, koska valmistavan opetuksen valtionosuus on oppilaskohtainen.

Perusopetukseen valmistavan opetuksen tavoitteena on edistää oppilaan suomen tai ruotsin kielen taitoa. Muiden perusopetuksen oppiaineiden opetuksen sekä laaja-alaisen osaamisen kehittämisen lähtökohtina ovat oppilaan aiemmat opinnot, tiedot ja taidot. Opetuksessa hyödynnetään toiminnallisia ja kokemuksellisia oppimisympäristöjä, monipuolisia opetusmenetelmiä ja kielen käyttöä eri kommunikaatioympäristöissä. Luku- ja kirjoitustaidottomille oppilaille tarjotaan heidän taito- ja ikätasolleen soveltuvaa opetusta.

Opetuksen vastuuhenkilönä on hyvinvointijohtaja.

Perusopetus ja lukio

Oppivelvollisuus ja oikeus saada esiopetusta koskee Suomessa asuvia lapsia. Maahanmuuttajien opetusta järjestetään yleisopetuksessa, jossa oppilaat saavat tukea tarpeidensa mukaisesti tai perusopetukseen valmistavan opetuksen ryhmässä.

Oman äidinkielen opetus vahvistaa oppilaan monikulttuurista identiteettiä ja toiminnallista kaksikielisyttä. Maahanmuuttajille, joiden suomen tai ruotsin kielen taito ei ole äidinkielen tasoinen kaikilla kielitaidon osa-alueilla, voidaan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiainetta opettaa suomi tai ruotsi toisena kielenä - oppimäärän mukaan.

Lukiossa maahanmuuttaja voi opiskella suomen tai ruotsin kieltä suomi tai ruotsi toisena kielenä - oppimäärän mukaan ja omaa äidinkieltään. Ylioppilastutkintoon kuuluva äidinkielen koe voi perustua suomi tai ruotsi toisena kielenä -oppimäärään, jos kokelaan oma äidinkieli ei ole suomi, ruotsi tai saame. Ylioppilastutkinto-lautakunta voi ottaa arvostelussa huomioon sen, että kokelaan äidinkieli on muu kuin se kieli, jolla hän suorittaa tutkinnon.

Koulutuksen järjestäjä voi järjestää maahanmuuttajille ja vieraskielisille lukiokoulutukseen valmistavaa koulutusta. Koulutus vastaa vuoden oppimäärää.

Muhos pyrkii takaamaan kaikille niille maahanmuuttajille, joille koulupolku on sopivin kotoutumispolku, mahdollisimman yhtenäisen ja tavoitteellisen koulupolun perusopetuksen kautta jatko-opintoihin. Kunta huomioi myös mahdollisuuksien mukaan erilaiset erityisen tuen tarpeet ja palvelut, jotka tukevat maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten koulunkäyntiä ja opiskelua.

Opetuksen vastuuhenkilöinä ovat ko. koulujen rehtorit.

Vapaa-aikapalvelut

Vapaa-aikatoimi tarjoaa laajasti harrastusmahdollisuuksia, joilla voidaan edesauttaa maahanmuuttajien kotoutumista. Vapaa-aikatoiminnan toiminta-ajatuksena on erilaisuuden hyväksyminen kaikissa muodoissa. Muhoksen kuntaan saapuvilla maahanmuuttajilla on samat mahdollisuudet ja oikeudet kuin paikallisväestöllä käyttää kunnassa olevia monipuolisia liikuntapaikkoja ja nuorisotiloja. He voivat osallistua kaikkiin vapaa-aikatoimen järjestämiin tilaisuuksiin ja tapahtumiin sekä nuorten kesätoimintaan samalla tavalla kuin kantäväestökin. Kunnassa on runsaasti yhdistyksiä ja seuroja, joiden toimintaan on helppo päästä mukaan. Eri liikuntalajit ja musiikki ovat universaaleja ja yhteinen kieli eri ihmisten välille löytyy toiminnan kautta, vaikkei puhekieli olisikaan yhteinen.

Vapaan sivistystyön yhtenä päämääränä on koulutuksellisen tasa-arvon edistäminen. Kurssitarjonnan kautta opisto mahdollistaa maahanmuuttajien yhteiskuntataitojen omaehtoisen ja monipuolisen kehittämisen. Oulujoki-opisto toteuttaa vuosittain runsaasti eri alojen kurseja, joihin maahanmuuttaja voi osallistua yhdessä muiden kurssilaisten kanssa. Pääpaino kurseissa on suomen kielen oppiminen osana kotoutumista.

Kirjasto- ja tietopalvelujen tavoitteena edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia sivistykseen, tiedon hankintaan ja virkistykseen. Kirjasto tarjoaa maksuttomasti asiakkaittensa käyttöön kirjoja, lehtiä, äänitteitä ja elokuvia. Aineistoja on saatavilla myös eri kielillä. Muhoksen kirjastolla on käytössään kirjasto- ja monipalveluauto Poppaloora. Muhoksen kirjaston tarjoamia palveluja, joissa maahanmuuttajat on erityisesti huomioitu:

- selkokieliset teokset ja sanomalehti
- siirtokokoelma- ja vieraskielisen aineiston välityspalvelu
- suomen kielen oppimateriaalit ja sanakirjat
- Suomea koskevaa materiaalia mm. matkaoppaat ja kartat
- tapahtumat ja tilaisuudet

Vastuhenkilö on Oulujoki-opiston rehtori

SOSIAALI- JA TERVEYSPALVELUT

Sosiaalipalvelut ovat tasavertaisesti kaikkien kotikuntalain mukaisesti kunnassa asuvien käytettävissä ja saatavissa. Sosiaalityössä ammatillisella toiminnalla pyritään yksilöiden ja yhteisöjen hyvinvoinnin vahvistamiseen sekä sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseen, vähentämiseen ja poistamiseen. Muhoksen kunnan sosiaalityöntekijät ja – ohjaajat vastaavat mm. täydentävästä ja ehkäisevästä toimeentuloturvasta, lasten ja perheiden palveluista sekä lastensuojelusta. Maahanmuuttajien oikeudet etuusmuotoihin ja velvollisuudet palvelujen käyttäjinä ovat samat kuin muilla kuntalaisilla. Taloudellisen tuen tarpeessa oleva maahanmuuttaja on oikeutettu saamaan kotouttamisaikanaan kotoutumistukea. Sosiaalityön vastuualueella on nimetty maahanmuuttajien ja pakolaisten asioista sosiaalipalveluissa vastaava viranhaltija.

Suurinta osaa Kelan etuuksista voi saada vasta, jos henkilö aikoo oleskella Suomessa vakinaisesti. Oikeus etuuksiin voi syntyä myös työnteon perusteella. Joissakin tilanteissa henkilöllä voi kuitenkin olla oikeus

välttämättömään toimeentuloon. Lisäksi jokaisella on oikeus kiireelliseen sairaanhoitoon Suomessa. Turvapaikanhakijoiden toimeentulosta ja terveystalvetausta vastaa vastaanottokeskus. Ukrainasta saapuneet henkilöt voivat oleskella Suomessa tällä hetkellä esimerkiksi turvapaikanhakijoina tai viisumivapaasti enintään kolme kuukautta, vaikka henkilö ei hakisi turvapaikkaa. Osa on saapunut perheenjäsenten tai ystävien luo. Oikeuden sosiaaliturvaan voi saada, jos henkilölle myönnetään oleskelulupa. Kun henkilö on saanut Suomesta turvapaikan tai oleskeluluvan muulla perusteella, on hänellä oikeus Kelan etuuksiin, jos tarkoitus on jäädä Suomeen vakinaisesti asumaan. Oikeuden sosiaaliturvaan voi saada myös Suomessa työskentelyn perusteella, jos työstä saatava palkka on vähintään 741,75 euroa kuukaudessa.

Perustoimeentulotukea voi saada myös ilman oleskelulupaa

Perustoimeentulotukea voi saada, vaikka henkilöllä ei ole oleskelulupaa. Jos Suomeen saapuva henkilö on hakenut turvapaikkaa, hän on vastaanottopalveluiden piirissä. Silloin vastaanottojärjestelmä turvaa hänen toimeentulonsa ja muut palvelut oleskelulupaprosessin ajan. Turvapaikanhakija ei siten yleensä voi saada perustoimeentulotukea.

Jos henkilö ei ole hakenut turvapaikkaa eikä siten voi turvata toimeentuloaan vastaanottopalveluiden avulla, hänellä on oikeus vähintään välttämättömään osuuteen perustoimeentulotuesta, jos hän on tuen tarpeessa. Välttämätön osuus perustoimeentulotuesta tarkoittaa elintarvikkeita ja välttämättömiä reseptilääkkeitä, ja niihin myönnetään maksusitoumukset. Henkilön on kuitenkin ensin selvitettävä, voiko hän turvata elantonsa muulla tavoin, esimerkiksi säästöilläään ja rahansiirtomahdollisuuksia käyttämällä.

Jos toimeentulotuen tarve on kiireellinen, täytyy henkilön olla yhteydessä Kelan palvelupisteeseen tai puhelinpalveluun.

Jokaisella on oikeus kiireelliseen sairaanhoitoon Suomessa

Oikeus käyttää julkisen terveydenhuollon palveluja Suomessa perustuu yleensä kotikuntaan. Kun henkilöllä on kotikunta, hän saa kaikki julkisen terveydenhuollon palvelut normaalilla asiakasmaksulla. Kotikunnan myöntää Digi- ja väestötietovirasto.

Oikeuden käyttää julkisen terveydenhuollon palveluja voi saada myös työskentelyn perusteella, vaikka henkilöllä ei olisi kotikuntaa Suomessa. Silloin Kela voi myöntää todistuksen oikeudesta hoitoetuuksiin Suomessa. Todistuksella henkilö saa julkisen terveydenhuollon palvelut samalla tavalla kuin paikalliset asukkaat. Jos henkilö sairausvakuutetaan työskentelyn perusteella Suomessa, hän saa Kelalta korvausta myös yksityisestä terveydenhuollosta, lääkkeitä ja sairauden hoidon vuoksi syntyneistä matkakustannuksista.

Turvapaikanhakija saa terveydenhuollon palvelut vastaanottokeskuksen kautta.

Jos henkilöllä ei ole kotikuntaa eikä hän työskentele Suomessa tai hae turvapaikkaa, on hänellä oikeus ainoastaan kiireelliseen hoitoon julkisessa terveydenhuollossa. Tällöin hoidon kustannukset on maksettava itse.

Kelan kansainvälisten asioiden keskus neuvoo. Kelan kansainvälisten asioiden keskus neuvoo ulkomailta Suomeen tulevia Kela-asioissa. Myös toisen puolesta asiointi on mahdollista valtakirjalla.

Lue lisää:

- [Perustoimeentulotuki kansainvälisissä tilanteissa \(kela.fi\)](#)
- [Sairaanhoito kansainvälisissä tilanteissa \(kela.fi\)](#)
- [Työntekijän ja yrittäjän sosiaaliturva \(kela.fi\)](#)
- [Pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden sairaanhoito Suomessa \(eu-terveydenhoito.fi\)](#)
- [Sairastuminen Suomessa matkaillessa \(eu-terveydenhoito.fi\)](#)
- [Toimintaohjeita, jos saavut Ukrainasta Suomeen \(migri.fi\)](#)
- [Usein kysytyt kysymykset Ukrainan tilanteesta \(migri.fi\)](#)

Vanhusten ja vammaisten kotihoito palveluna tukee iäkkäiden ja vammaisten selviytymistä kotona antamalla tukipalveluja, omaishoidon tukea sekä hoiva- ja hoitopalveluita. Maahanmuuttajien vanhus- ja vammaispalvelut toteutetaan samojen periaatteiden mukaisesti kuin muidenkin palvelua tarvitsevien muhoslaisten. Ikääntyneiden palvelujen vastuuhenkilö on vanhustyönjohtaja ja vammaisten palveluprosessin vastuuhenkilö on kunnan vammaispalveluista vastaava sosiaalityöntekijä.

Terveydenhuoltoon liittyvistä palveluista vastaa Muhoksen terveyskeskus. Maahanmuuttajille tarjotaan samat terveyspalvelut kuin muillekin kuntalaisille: hoitajan- ja lääkärin päivystys- ja ajanvarausvastaanotto, neuvolapalvelut, kuntoutuspalvelut, suun terveydenhuolto ja tarvittaessa vuodeosastohoito. Terveyspalveluiden vastuualueelle on nimetty maahanmuuttajien ja pakolaisten asioista terveyspalveluissa vastaavat viranhaltijat tai työntekijät.

Tasavertaisten palveluiden takaamiseksi asiakas- ja potilastilanteissa käytetään tarvittaessa tulkkia. Etenkin alkuvaiheessa tämä on tärkeää, jotta asiakkaalle voidaan selvittää hänen etuutensa, oikeutensa ja velvollisuutensa. Palveluissa pyritään huomioimaan kulttuurierot.

Maahanmuuttajaryhmälle/pakolaisryhmälle terveystarkastukset toteutetaan erillisen suunnitelman mukaan, johon vaikuttaa mm. tulomaa ja terveydentila. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos on laatinut ohjeistuksen turvapaikanhakijoiden terveystarkastuksista (<http://www.ktl.fi/portal/1587>) sekä ohjeistuksen pakolaisten ja turvapaikan hakijoiden infektioiden ehkäisystä (http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=1082856&name=DLFE-11112.pdf). Maahanmuuttajien tulovaiheeseen sijoittuvissa terveystarkastuksissa hyödynnetään kansallisia ohjeistuksia. Alkuvaiheen jälkeen maahanmuuttajat ovat terveyspalveluiden asiakkaina yhdenvertaisia kuntalaisia.

TYÖLLISYYS JA AIKUISOPISKELU

Työllisyyden ja opiskelun edistämisen osuus maahanmuuttajien kotoutumisessa on merkittävä. Käytännössä maahanmuuttajat ovat Oulun seudulla kuntakokeilun asiakkaita. Kuntakokeilun asiakkaaksi henkilö tulee, kun on ilmoittautunut työnhakijaksi ja kotikunta kuuluu alueelliseen kuntakokeiluun sekä olet työtön, lomautettu, työllistettynä oleva tai olet työllistymistä edistävässä palvelussa ja kuulut johonkin seuraavista ryhmistä:

- sinulla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan vaan saat työmarkkinatukea tai peruspäivärahaa Kelasta
- äidinkielesi on muu kuin suomi, ruotsi tai saame tai kansalaisuutesi on muu kuin Suomi
- olet alle 30-vuotias

Kuntakokeilun kautta maahanmuuttajat voivat hakeutua työhön, koulutuksiin, työharjoitteluun, työelämävalmennukseen tai kuntouttaviin toimenpiteisiin. Alle kolme vuotta Suomessa asuneet maahanmuuttajat kuuluvat kotouttamislain piiriin. Työttömäksi työnhakijaksi ilmoittautuneelle maahanmuuttajalle laaditaan henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma. Suunnitelma laaditaan määräajaksi kerrallaan ja se sisältää konkreettisia toimenpiteitä esim. työharjoitteluun tai koulutukseen hakeutumisesta. Ensisijaisena tavoitteena on saada riittävä suomen kielen taito sekä oppia tuntemaan suomalaista yhteiskuntaa ja työelämää. TE-toimiston ja kunnan työlliyden kuntakokeilun työntekijät ovat tärkeä yhteistyökumppani kotouttamisen aikana ja pääsääntöisesti yhteistyö maahanmuuttajan henkilökohtaisen kotouttamissuunnitelman laatimisessa tapahtuu kunnan sosiaalipalveluiden kanssa.

Työhallinnon palvelut kotoutumisen piirissä oleville maahanmuuttajille toteutuvat siten, että työnhakijaksi rekisteröityneelle maahanmuuttajalle laaditaan henkilökohtainen kotoutumissuunnitelma. Kotoutumissuunnitelmassa kartoitetaan maahanmuuttajan työmarkkinavalmiuksia, omia tavoitteita ja suunnitelmia sekä sovitaan konkreettisesti niistä toimenpiteistä joiden avulla maahanmuuttaja voi hankkia työelämässä, koulutuksessa sekä muussa yhteiskunnallisessa osallistumisessa tarvittavia valmiuksia. Työnhakijaksi rekisteröitynyttä maahanmuuttajaa tiedotetaan oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan työnhakijana, eri palveluvaihtoehtoista sekä avointen työpaikkojen tiedonlähteistä.

Yksi keskeisimmistä kotouttamisen välineistä on kotoutumiskoulutus, jota ELY-keskus hankkii TE-toimiston asiakkaina oleville maahanmuuttajille. Koulutusta hankitaan tarvelähtöisesti niille paikkakunnille, joilla on riittävän kokoinen koulutusta tarvitseva ryhmä. Tarvittaessa asiakkaita myös ohjataan muilla paikkakunnilla järjestettävään koulutukseen. Oulun kaupunkiseudulla on hyvin tarjolla kotoutumiskoulutusta ja alueen osaamista voidaan hyödyntää kotoutumisessa.

Kotouttamispolku alkaa useimmiten alkukartoituksella, jossa määritellään hakijoiden latinalaisten aakkosten taso tai sen puute ja sitten suomen kielen osaamisen taso ja alkukartoituksesta ohjautuu oikealle tasolle. Kotoutumiskoulutus etenee maahanmuuttajan lähtötilanteeseen perustuen. Toiminnan tavoitteena on, että maahanmuuttajalle voidaan tarjota jokin työllistymistä edistävä toimenpide kotoutumissuunnitelman sisältyen. Työvoimavirkailijat toimivat kotoutumissuunnitelmien laatimisessa yhteistyössä sosiaalitoimen kanssa silloin, kun kotoutuja on myös sosiaalitoimen asiakas. Tarvittaessa käytetään tulkkia.

Kotoutumissuunnitelman toteutumista seurataan ja suunnitelmaa päivitetään työvoimavirkailijan ja asiakkaan säännöllisissä tapaamisissa. Olennaista on tunnistaa asiakkaan osaamistausta ja elämäntilanne sekä löytää tähän kokonaisuuteen kulloinkin parhaiten soveltuvat palveluvaihtoehdot. Kotoutumisen alkuvaiheessa kielen opiskelu ja omaan ympäristöön tutustuminen voivat olla etusijalla. Ammatillisten suunnitelmien merkitys kasvaa kun hakija hallitsee perustaidot ja kykenee toimimaan uudessa ympäristössään. Erityisesti heikon kielitaidon ja koulutustaustan omaavien maahanmuuttajien työelämään sijoittuminen vaatii usein vuosia kestävästä palveluprosessista.

VIRANOMAISYHTEISTYÖ

Kunnan alueella toimivien viranomaisten on kunnan aloitteesta osallistuttava oman toimialansa osalta kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja toimeenpanon seurantaan.

Muhoksen **seurakunta** järjestää mm. seuraavanlaista toimintaa ja tapahtumia, joissa on mahdollisuus tutustua paikallisiin ihmisiin:

- päiväkerhot
- lasten ja nuorten leirit
- nuorten illat
- retket ja tapahtumat
- vertaistukiryhmät diakonin kotikäynnit ja vastaanotto
- erillisille kohderyhmille rakennetut tilaisuudet

YHTEISTYÖ KOLMANNEN SEKTORIN KANSSA

Kolmannella sektorilla tarkoitetaan pääasiallisesti järjestöjä, säätiöitä ja osuuskuntatoimintaa, joiden toiminta on voittoa tavoittelematonta ja yksityistä. Onnistunut kotouttaminen edellyttää suomen kielen osaamista mahdollisimman hyvin. Kielitaito kehittyy vain kieltä käyttämällä ja hyvän mahdollisuuden suomen kielen opetteluun tarjoaa osallistuminen erilaisten yhdistysten järjestämään toimintaan. Se on myös oiva tapa tutustua paikallisiin ihmisiin ja suomalaiseen kulttuuriin. Lisätietoja yhdistysten ja urheiluseurojen toiminnasta löytyy linkistä Muhoksen kunnan internetsivuilta.

Maahanmuuttajalle kotoutuminen on usein vuosia kestävä prosessi, joka edellyttää sitoutumista sekä maahanmuuttajalta itseltään että vastaanottavalta yhteiskunnalta. Kunnassa asuvat maahanmuuttajat voivat tarvittaessa toimia vapaaehtoisina tukihenkilöinä uusille maahanmuuttajille. Maahanmuuttaja saa uudelta suomalaiselta tukea suomalaiseen yhteiskuntaan ja kulttuuriin sopeutumisessa sekä mahdollisuuden puhua myös omaa äidinkieltään. Myös ystäväperhejärjestelmä on kotoutumista arjessa tukeva: maahanmuuttajan on mahdollisuus saada suomalaisia ystäviä ja ystäväperheenä toimiminen rikastuttaa vastavuoroisesti myös suomalaisen perheen elämää.

Paikalliset maahanmuuttaja-, kansalais-, työntekijä- ja työnantajajärjestöt sekä uskonnolliset yhteisöt voivat tarvittavassa laajuudessa osallistua kotouttamisohjelman laadintaan, toteutukseen ja sen toimeenpanon seurantaan.

Suomen Punaisen Ristin Muhoksen osasto voi osallistua ohjelmaan koordinoimalla vapaaehtoisresursseja sekä omien toimintamuotojen (Ystävätoiminta, Henkinen tuki, Ensihuolto- ja valmiustoiminta) että alueen muiden avustusjärjestöjen osalta. Tämä koskee tarvittaessa myös lyhytellä aikavälillä toteutettavia tilapäisjärjestelyjä.

VALTION KORVAUKSET

Kunnat ovat oikeutettuja valtion maksamiin korvauksiin kotoutumispalveluiden järjestämisestä kotoutumislain mukaisesti. Korvaukset on tarkoitettu ohjaukseen ja neuvontaan sekä muuhun kotoutumista tukevaan toimintaan. Korvausten edellytyksenä on kotoutumislain mukaisesti tehty kunnan

kotouttamisohjelma ja Elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskuksen (ELY-keskus) kanssa tehty sopimus kuntaan osoittamisesta ja kotoutumisen edistämisestä.

Korvaukset jakautuvat laskennallisiin korvauksiin ja toteutuneiden kulujen mukaan maksettaviin korvauksiin. Kunnalle korvaukset maksaa ELY-keskusten ja TE-toimistojen kehittämis- ja hallintopalveluja tuottava kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus). Korvattavia kustannuksia ovat: (1) laskennallinen korvaus pakolaisten ohjauksen, neuvonnan ja muun kotoutumista tukevan toiminnan järjestämisestä, (2) alkukartoituksen järjestäminen, (3) sosiaali- ja terveydenhuollon erityiskustannukset, (4) kunnan maksama toimeentulotuki, (5) tulkkaus- ja käännöspalvelut, (6) ilman huoltajaa maassa asuvien lasten ja nuorten tuki, (7) paluumuuttoavustus, (8) entisen Neuvostoliiton alueelta peräisin olevista henkilöistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen, (9) sodissa vapaaehtoisina palvelleista henkilöistä aiheutuvien kustannusten korvaaminen sekä (10) ihmiskaupan uhrille annettujen palveluiden ja tukitoimista aiheutuvien kustannusten korvaaminen laskennallisena korvauksena sekä korvauksena maksetusta kotoutumistuesta ja toimeentulotuesta.

Kustannuksia korvataan ulkomaalaislain mukaan seuraavista henkilöistä: (1) kansainvälistä suojelua saavista (87-90 § ja 93 §), (2) ihmiskaupan uhreista (52 a §), (3) yksilöllisen inhimillisen syyn tai maasta poistamisen estämisen perusteella oleskeluluvan saaneista (51-52 §,) sekä (4) edellä mainittujen henkilöiden perheenjäsenistä tai muista omaisista, jos henkilöillä on ollut perheside ennen näiden saapumista Suomeen.

Poikkeuksena korvausten henkilöpiiriin ovat valtionosuusjärjestelmän perusteella myönnettävät korvaukset sekä korvaus alkukartoituksesta, joka korvataan kaikista maahanmuuttaneista. Lisäksi tiettyjä korvauksia myönnetään entisen Neuvostoliiton alueilta tulleiden ja Suomen sodissa vapaaehtoisina palvelleiden henkilöiden kustannuksista.

KEHA-keskus maksaa korvauksen kunnille. Korvausta maksetaan siitä alkaen, kun henkilölle on rekisteröity ensimmäinen kotikunta väestötietojärjestelmään. Oleskeluluvan myöntämisestä alkaen korvausta maksetaan henkilöistä, (1) joilla ei ole oleskelulupaa, kun he tulevat maahan ja (2) jotka eivät saa kotikuntalain mukaista kotikuntaa sen jälkeen, kun he ovat saaneet oleskeluluvan.

Valtion korvaukset kunnille maksetaan ELY-keskusten sekä TE-toimistojen kehittämis- ja hallintokeskus (KEHA-keskus) kautta. Kunnan on haettava korvauksia viimeistään kahden vuoden kuluttua siitä, kun se on toteuttanut korvauksiin oikeuttamat toimet. Kunta voi hakea korvauksia laissa ja ohjeessa määritellyistä kuluista kuluvalta vuodelta ja kahdelta edelliseltä kalenterivuodelta. KEHA-keskus voi määrätä kunnan palauttamaan valtion maksaman korvauksen tai osan siitä, jos korvauksen suorittamista varten on annettu virheellisiä tai erehdyttäviä tietoja taikka muutoin käy selville, että korvaus on suoritettu perusteettomasti.

Laskennallista korvausta ja korvausta kotoutumistuesta/toimeentulotuesta maksetaan kunnalle kolmen vuoden ajan henkilön ensimmäisen kotikunnan väestötietojärjestelmään merkitsemisestä.

Kiintiöpakolaisina maahan tulleista henkilöistä laskennallista korvausta maksetaan neljältä vuodelta ensimmäisestä Suomessa tehdystä kotikuntamerkinnästä alkaen.

Kunnan käyttämä tulkkipalvelu korvataan todellisten kulujen mukaan, kun tulkkaus liittyy esim. sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin, kotoutumissuunnitelman laatimiseen, maahantulon alkuvaiheeseen liittyvään kotoutumista edistävien palveluiden käyttöön, perehdyttämiseen kunnassa sekä koulun tai

päiväkodin ja kodin väliseen yhteistyöhön. Tulkkipalvelun kustannukset korvataan ilman aikarajaa. Suomen kansalaisuuden saamisen jälkeen tulkkaukset ei korvata.

Alaikäisen ilman huoltajaa Suomeen saapuneen pakolaisen vastaanoton kustannukset (esim. sijoittaminen perheryhmäkotiin, lastensuojeluun rinnastettavat palvelut) korvataan siihen saakka, kunnes lapsi täyttää 18 vuotta. Vamman tai sairauden edellyttämän pitkäaikaisen sosiaali- ja terveydenhuollon huomattavat kustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä alkaen. Edellytyksenä on, että vamma, sairaus tai hoidon tarve on syntynyt ennen pakolaisen Suomeen tuloa. Muina erityisinä kustannuksina voidaan korvata muita arvaamattomia ja huomattavia kustannuksia, jotka yleensä aiheutuvat pakolaisen sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeesta. Tällaisia kustannuksia voivat olla esimerkiksi lastensuojelun kustannukset, pakolaiselle Suomessa syntyneen vammaisen tai sairaan lapsen huomattavat hoitokustannukset, lyhytaikainen mutta kallis sairaalahoito sekä saattohoito. Kustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä alkaen.

Tulkkipalvelun kustannuksia lukuun ottamatta muiden erityisten kustannusten korvaamisesta tulee sopia ELY-keskuksen kanssa kussakin yksittäistapauksessa.

Muhoksen kunnassa korvausten hakemisesta ja koordinoinnista vastaa konsernihallinnon toimialajohtaja.

KESKEISIÄ KÄSITTEITÄ

Ulkomaalainen on henkilö, joka ei ole Suomen kansalainen.

Passilla maahantulijat (3 kk) EU-alueella voi tulla viisumivapaasti biometrisellä passilla. Henkilöllä on oikeus oleskella maassa matkailu, lomailu tms. tyypisessä tarkoituksessa. Henkilöllä ei ole oikeutta julkisiin palveluihin poislukien kiireelliset sosiaali- tai terveyshuollonpalvelut.

Maahanmuuttaja on yleiskäsite, joka tarkoittaa kaikkia maasta toiseen muuttavia henkilöitä.

Siirtolainen on henkilö, joka muuttaa pysyvässä tarkoituksessa toiseen maahan hankkiakseen sieltä toimeentulonsa. Siirtolaiseksi luetaan myös avioliiton vuoksi maahan muuttavat, mutta ei opiskelijoita tai turisteja.

Vieraskielinen on Suomessa asuva henkilö, jonka äidinkieli on jokin muu kuin suomi, ruotsi tai saame.

Ensimmäisen sukupolven suomalainen on (toisen sukupolven maahanmuuttajan sijasta) Suomeen muuttaneen henkilön täällä asuva jälkeläinen.

Pakolainen on YK:n määritelmän mukaan henkilö, joka on kotimaansa ulkopuolella ja jolla on perusteltua aihetta pelätä joutuvansa kotimaassaan vainotuksi rodun, uskonnon, kansallisuuden, tiettyyn yhteiskunnalliseen ryhmään kuulumisen tai poliittisen mielipiteen vuoksi. Pakolaisaseman saa henkilö, jolle jokin valtio antaa turvapaikan tai jonka YK:n pakolaisjärjestö (UNHCR) katsoo olevan pakolainen.

Kiintiöpakolainen. YK:n pakolaisjärjestön (UNHCR) pakolaiseksi katsoma henkilö, jolle on myönnetty maahantulolupa Suomeen Suomen valtion talousarviossa vahvistetun pakolaiskiintiön puitteissa.

Turvapaikanhakija. Henkilö, joka hakee suojelua ja oleskeluoikeutta vieraasta valtiosta. Henkilöllä ei ole vielä oleskelulupaa Suomessa.

Kansainvälistä suojelua saava. Henkilö, joka on saanut pakolaisaseman tai oleskeluluvan toissijaisen suojelun tai humanitaarisen suojelun perusteella.

Paluumuuttaja on maahanmuuttoviraston käyttämä termi, mutta sitä ei mainita ulkomaalais- eikä kansalaisuuslaissa. Suomen lainsäädäntö puhuu ainoastaan "suomalaista syntyperää olevista ulkomaan kansalaisista", joille tunnustetaan oikeus paluumuuttoon

Kotoutuminen tarkoittaa maahanmuuttajan yksilöllistä kehitystä, tavoitteena työelämään ja yhteiskunnan toimintaan osallistuminen ja samalla oman kielen ja kulttuurin säilyttäminen.

Kotouttaminen on viranomaisten järjestämiä toimenpiteitä ja voimavaroja, joilla yksittäisten maahanmuuttajien kotoutumista tuetaan.

Kotoutumissuunnitelmassa määritellään yksilöllisesti toimenpiteet ja palvelut, joilla tuetaan mahdollisuuksia hankkia riittävä suomen tai ruotsin kielen taito sekä muita tarvittavia tietoja ja taitoja.

Kotoutumistuki on maahanmuuttajalle kotoutumissuunnitelman aikaisen toimeentulotuen turvaamiseksi tarkoitettu tuki. Kotoutumistuki muodostuu työmarkkina- ja/tai toimeentulotuesta.

Kotoutumiskoulutus. Sisältää suomen (tai ruotsin kielen) opetusta ja tarvittaessa luku- ja kirjoitustaidon opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä muita yhteiskunnallisia valmiuksia. Sitä järjestetään pääsääntöisesti työvoimapolitiittisena koulutuksena. Omaehtoinen opiskelu yleissivistävässä koulutuksessa voidaan myös sisällyttää kotouttamissuunnitelmaan, jolloin opiskelua voidaan tukea kotoutumistuella.

Kotoutumislain soveltaminen. Lakia sovelletaan ulkomaalaiseen,

- jolla voimassaoleva oleskelulupa tai
- joka rekisteröinyt oleskeluoikeutensa tai
- jolle on myönnetty oleskelukortti.
- Kotoutumisen edistämisestä aiheutuneet kustannukset korvataan koko soveltamisalan piiriin kuuluville henkilöille alkukartoituksen osalta.
- Suomen kansalainen tai kaksoiskansalainen ei kuulu kotoutumislain soveltamisalan piiriin